

וְאַתְחַבֵּר דְכוּרָא בְנוּקְבָא. וְכַדִּין, מַצָּה פִּד
אַתְחַבֵּר בְּדְכוּרָא אֲקָרִי מַצָּה בְּתוֹסְפֹת וְא"ו,
הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (דברים ל) פִּי הַמַּצָּה הַזֹּאת.
בְּגִינֵי כֹף, מַצָּה בְּקִדְמִיתָא, וּלְבַתֵּר מַצָּה.

עַד דְּהוּוּ אֲזִלִּי, שְׁמַעוּ חַד קָלָא דְאָמַר,
טוּפְסָרָא דְקִטְנוּן, עֲקִימָן בְּאוֹרְחָא, סְטוּ
לְעִילָא, לֹא תִחַתּוּן בְּקוּסְטָרָא דְקִטְרָא
דְּלִתְתָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, שְׁמַע מִינָהּ, דְּקִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא בְּעֵי לְנִטְרָא אוֹרְחִין. סְלִיקוּ לְעִילָא,
וְעֵאלוּ בְּחַד טוֹרָא, בֵּין טְנַרִין תְּקִיפִין, אָמְרוּ,
הוּאִיל וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָא בְּאוֹרְחָא דָא,
מְלָה נְחָמִי אוּ נִיסָא (תְּרַחֲמִישׁ) אֲתִרְחִישׁ לָן.

אֲזִלִּי, יְתַבֵּי גַבֵּי בְקִיעֵי דְטַנְרָא. סְלִיק לֹון חַד
בַּר נֶשׁ, תְּוֹהוּוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי מֵאֵן
אַנְתָּ. אָמַר מֵאֲנָשֵׁי אַרְקָא אָנָּא, אָמַר לִיהּ,
וְתַמָּן אֵית בְּנֵי נֶשָׁא, אָמַר אֵין, וְזַרְעִין וְחֻצְדִּין,
מִנִּייהוּ בְּחִיזוּ אַחְרָא מְשַׁנְיִין מִנְּאִי, וְסְלִיקְנָא
גַבֵּיכוּ, לְמַנְדַּע מִנִּיכוּ, מַה שְׁמִיה דְאַרְעָא
דְאַתּוּן בָּהּ.

אָמַר לִיהּ, אַרְצֵי, בְּגִין דְּהִכָּא אַרְצֵי הַחַיִּים
שְׂרִיא, דְכְּתִיב, (איוב כח) אַרְצֵי מִמְּנָה יֵצֵא
לָחֶם, מֵהָאֵי יֵצֵא לָחֶם, בְּשַׁאֲר אַרְעָא לֹא יֵצֵא
לָחֶם, וְאֵי נִפְיָק, לָאוּ מִשְׁבַּעַת הַמִּינִין. אֲדִהֲכִי
עֵאל לְאַתְרֵיהּ. תְּוֹהוּוּ, אָמְרוּ וְדָאֵי קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא בְּעֵי לְאַתְעָרָא לָן בְּמְלָה.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, וְדָאֵי עַל הָאֵי קָרָא דְאַמְרֵתִי,
דְּכִירְנָא דְאוּלִּיפְנָא מִסְבָּאֵי, חַד מְלָה
עֲלָאָה. בְּפִסְחָא, דִּיהֵב לֹון קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְיִשְׂרָאֵל לָחֶם דָּא, מֵאַרְעָא דְחִיִּי, וּלְבַתֵּר לָחֶם
מִן הַשָּׁמַיִם, לָחֶם דָּא, וְהָא אוּקִימְנָא מְלָה.

תוּ הוּוּ אָמַר, דְּבַר (דף קנו ע"ב) נֶשׁ, פִּד נִפְיָק
לְהָאֵי עֲלָמָא, לֹא יוֹדַע מִיָּדֵי, עַד דְאַטְעִים
לְעוּלָם הִנֵּה, לֹא יוֹדַע דְבַר עַד שְׁטוּעַם לָחֶם. בֵּין שְׁאוּכַל

זְכַר עִם נִקְבָּה. וְאֵז, כְּשִׁמְצָה
מִתְחַבֵּר בְּזִכְרֵי, נִקְרָא מַצָּה,
בְּתוֹסְפֹת וְא"ו. זְהוּ שְׁכָתוּב (דברים
ל) כִּי הַמַּצָּה הַזֹּאת. מִשּׁוּם כֹּף
מַצָּה בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֹּף מַצָּה.
בְּעוֹרָם הוֹלְכִים שְׁמַעוּ קוֹל אֶחָד
שְׁאוּמַר: גְּדוּד שֶׁל רוֹצְחִים
אוֹרְבִים בְּדֶרֶךְ, סְטוּ לְמַעְלָה, אַל
תִּרְדּוּ לְטִירָה חֲסֵרַת הַגַּג
שֶׁלֹמֶטָה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מִזָּה
נִשְׁמַע שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה
לְשַׁמֵּר אֶת דְּרָכֵינוּ. עֵלוּ לְמַעְלָה
וְנִכְנְסוּ לְהַר אֶחָד, בֵּין סְלַעִים
חֻצְקִים. אָמְרוּ, הוּאִיל וְהַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא רֹצֵה בְּדֶרֶךְ הַזֶּה, נִרְאֶה
דְבַר, אוּ יִתְרַחֵשׁ לָנוּ נִס.

הַרְבּוּ. יִשְׁבּוּ עַל בְּקִיעֵי הַסְּלַע.
עֲלֵה לָהֶם אִישׁ אֶחָד. תְּמַהוּ. אָמַר
רַבִּי יוֹסִי, מִי אַתָּה? אָמַר, אֲנִי
מֵאֲנָשֵׁי אַרְקָא. אָמַר לוֹ, וְשֵׁם יֵשׁ
בְּנֵי אָדָם? אָמַר, כֹּן, וְזוֹרְעִים
וְקוֹצְרִים, מַהֵם בְּמִרְאָה אַחַר
מִשְׁנֵים מִמֶּנִּי, וְעִלִּיתִי אֲלֵיכֶם
לְהַפִּיר מִכֶּם, מַה שְׁמָה שֶׁל הָאָרֶץ
שְׂאֵתָם בָּהּ?

אָמַר לוֹ, אַרְצֵי, מִשּׁוּם שְׁכָאֵן
שׁוֹרָה אַרְצֵי הַחַיִּים, שְׁכָתוּב (איוב
כח) אַרְצֵי מִמְּנָה יֵצֵא לָחֶם. מִזּו
יֵצֵא לָחֶם? בְּשַׁאֲר הָאָרֶץ לֹא יֵצֵא
לָחֶם, וְאֵם יוֹצֵא, לֹא מִשְׁבַּעַת
הַמִּינִים. בֵּינַתִּים נִכְנְס לְמִקוּמוֹ.
תְּמַהוּ. אָמְרוּ, וְדָאֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא רוֹצֵה לְעוֹרֵר אוֹתָנוּ בְּאִיזָה
דְבַר.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, וְדָאֵי עַל הַפְּסוּק
הַזֶּה שְׂאֵמְרֵתִי, זְכַרְתִּי שְׁלֹמֶדֶתִי
מִסְבֵּי דְבַר אֶחָד עֲלִיּוֹן בְּפִסְחָא,
שְׁנַתֵּן לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְיִשְׂרָאֵל הַלָּחֶם הַזֶּה מֵאַרְצֵי
הַחַיִּים, וְאַחַר כֹּף לָחֶם מִן
הַשָּׁמַיִם, הַלָּחֶם הַזֶּה, וְהִנֵּה בְּאַרְנוּ
אֶת הַדְּבַר.

עוֹד הִיָּה אוֹמַר, שְׂאֵדָם, כְּשִׁיּוֹצֵא
לָחֶם, מִתְעוֹרֵר לְדַעַת וּלְהַפִּיר. כֹּף

נְהָמָא. פִּינּוּן דְאָכִיל נְהָמָא, אַתְעַר לְמַנְדַּע
וְלֹא שְתַמּוּדְעָא. פֶּךָ פֶּךָ נִפְקוּ יִשְׂרָאֵל
מִמְצָרִים, לֹא הוּוּ יְדַעֵי מְדֵי, עַד דְאִטְעִים לּוֹן
קְדָשָׁא בְרִינְךָ הוּוּ לְחֵם מֵהַאי אֲרֵץ, דְכִתְיִב
אֲרֵץ מִמְּנָה יֵצֵא לְחֵם, וְכַדִּין עָאלוּ יִשְׂרָאֵל,
לְמַנְדַּע וְלֹא שְתַמּוּדְעָא לִיהּ לְקְדָשָׁא בְרִינְךָ
הוּוּ. וַיִּנּוּקָא לֹא יָדַע, וְלֹא אֲשַׁתְּמוּדְעָא, עַד
דְטְעִים נְהָמָא דְהַאי עַלְמָא.

יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַעוּ, וְלֹא אֲשַׁתְּמוּדְעוּ בְמַלְיָן
דְלַעִילָא, עַד דְאָכְלוּ לְחֵם עַלְאָה,
וְכַדִּין יָדַעוּ וְאֲשַׁתְּמוּדְעוּ בְהַהוּוּ אַתְרַּ וּבַעָא
קְדָשָׁא בְרִינְךָ הוּוּ דִינְדַעוּן יִשְׂרָאֵל יִתִיר,
בְהַהוּוּ אַתְרַּ דְאַתְחֲזִי לְהַאי אֲרֵץ. וְלֹא יָכִילוּ,
עַד דְטְעִמוּ לְחֵם, מֵהַהוּוּ אַתְרַּ, וּמֵאֵן אִיהוּ,
שְׁמַיִם. דְכִתְיִב, (שְׁמוֹת טו) הַנְּגִי מִמְטִיר לְכֶם
לְחֵם מִן הַשָּׁמַיִם, וְכַדִּין יָדַעוּ וְאֲסַתְּפְלוּ
בְהַהוּוּ אַתְרַּ, וְעַד דְאָכְלוּ לְחֵם מֵהַהוּוּ אַתְרַּ,
(ס"א וְעַד דְלֹא אָכְלוּ לְחֵם מֵאֵלֵין אַתְרַּי) לֹא יָדַעוּ מִיַּדֵּי וְלֹא
אֲשַׁתְּמוּדְעוּ.

אַתְא רַבִּי יוֹסִי וְנִשְׁקִיָּהּ. אָמַר, וַדָּאי עַל דָּא
אַתְעַר לּוֹן קְדָשָׁא בְרִינְךָ הוּוּ בְהַאי,
וְעַל דָּא שִׁירוּתָא דִישְׂרָאֵל לְמַנְדַּע, לְחֵם
הָוָה. קָמוּ וְאָזְלוּ, עַד דְהָוּוּ אָזְלוּ, חָמוּ תְרֵי
דְרַמוּסְקִין, חַד דְכַר וְחַד נוֹקְבָא. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, לִית לָן מְלָה בְעַלְמָא, דְלֹא הָוִי דְכַר
וְנוֹקְבָא, וְכָל מַה דִּי בְאַרְעָא, הָכִי נְמִי בִימָא.
פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (בְרַאשִׁית ל) וַיִּבְא יַעֲקֹב מִן
הַשָּׂדֶה בְעָרֵב וַתֵּצֵא לָאָה לְקַרְאָתוּ
וְגו', וַתֵּצֵא לָאָה לְקַרְאָתוּ, מִנָּא יָדַעַת. הָא
אָמְרוּ דְגַעָא חֲמָרָא, וְלֹאָה יָדַעַת, וְנִפְקַת
לִיהּ, וְגָרִים לִיהּ דְנִפְקַ מִנָּה יִשְׁשַׁכְר. הָדָא

כְּשִׁינְצָאוּ יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים, לֹא הָיוּ
יּוֹדְעִים דְבָר, עַד שֶׁהִטְעִים לָהֶם
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְחֵם מִן הָאָרֶץ
הַזֶּה, שֶׁכָּתוּב אֲרֶץ מִמְּנָה יֵצֵא לְחֵם,
וְאִז נִכְנסוּ יִשְׂרָאֵל לְדַעַת וְלִהְפִיר
אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְתִינּוֹק לֹא
יּוֹדֵעַ וְלֹא מִפִּיר עַד שֶׁטּוּעַם לְחֵם
שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה.

יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַעוּ וְלֹא הִפִירוּ
בְּדְבָרִים שֶׁלְמַעֲלָה עַד שֶׁאָכְלוּ
לְחֵם עֲלִיוֹן, וְאִז יָדַעוּ וְהִפִירוּ אֶת
אוֹתוֹ מִקּוֹם, וְרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא שִׁיִּשְׂרָאֵל יָדַעוּ יוֹתֵר בְּאוֹתוֹ
מִקּוֹם שֶׁרְאוּי לְאֲרֶץ הַזֶּה, וְלֹא יָכְלוּ,
עַד שֶׁטְעִמוּ לְחֵם מֵאוֹתוֹ הַמְּקוֹם,
וּמִי הוּוּ? שְׁמַיִם, שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת טו)
הַנְּגִי מִמְטִיר לְכֶם לְחֵם מִן הַשָּׁמַיִם,
וְאִז יָדַעוּ וְהִסְתַּכְּלוּ לְאוֹתוֹ מִקּוֹם.
וְעַד שֶׁאָכְלוּ לְחֵם מֵאוֹתוֹ מִקּוֹם,
[וְעַד שֶׁלֹּא אָכְלוּ לְחֵם בְּאֵלוֹ הַמְּקוֹמוֹת] לֹא יָדַעוּ
דְבָר וְלֹא הִפִירוּ.

בָּא רַבִּי יוֹסִי וְנִשְׁקוּ. אָמַר, וַדָּאי
עַל זֶה הָעִיר אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּוּ בְּזָה, וְעַל כֵּן הִרְאִישִׁית שֶׁל
יִשְׂרָאֵל לְדַעַת הִיָּה הַלְחֵם. קָמוּ
וְהִלְכוּ. בְּעוֹדָם הוֹלְכִים רְאוּ שְׁנֵי
פְרוֹת, אָחַד זָכָר וְאָחַד נְקֵבָה. אָמַר
רַבִּי יוֹסִי, אֵין לָנוּ דְבָר בְּעוֹלָם
שֶׁאֵינּוּ זָכָר וְנְקֵבָה, וְכָל מַה
שֶׁבְּאֲרֶץ - כֶּךָ גַּם בֵּינָם.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, וַיִּבְא יַעֲקֹב
מִן הַשָּׂדֶה בְּעָרֵב וַתֵּצֵא לָאָה
לְקַרְאָתוּ וְגו'. וַתֵּצֵא לָאָה לְקַרְאָתוּ,
מִנֵּין יָדַעָה? הָרִי אָמְרוּ שְׁנַעְיָה
הַחֲמוּר, וְלֹאָה יָדַעָה וַיֵּצֵאָה אֵלָיו,
וְגַרְם לוֹ שִׁינְצָא מִמְּנָה יִשְׁשַׁכְר. זֶהוּ
שֶׁכָּתוּב יִשְׁשַׁכְר חֲמוּר גָּרַם, אֵל
תִּקְרִי גָרַם אֵלָא גָרַם, שֶׁהַחֲמוּר
גָרַם לוֹ. אָמְרָה לָאָה: וַדָּאי יָדַעְתִּי
שֶׁאִם יָכִנס יַעֲקֹב לְמִשְׁכַּן דְּרַחֵל, אֵין

הוּוּ דְכִתְיִב יִשְׁשַׁכְר חֲמוּר גָּרַם, אֵל תִּקְרִי גָרַם, אֵלָא גָרַם דְחֲמָרָא גָרַמָא
לִיהּ. אָמְרַת לָאָה, וַדָּאי יָדַעְנָא דָּאי יֵיעוּל יַעֲקֹב בְּמִשְׁכַּנָּא דְרַחֵל, לִית לִי

לְאַפְקָא לִיהּ, אֶלְא אֹרִיף לִיהּ הַכָּא, וַיִּעֹוֵל
בְּמִשְׁפָּנֵי.

בִּי שְׂכָר שְׂכָרְתִּיף בְּדוּדָאֵי בְּנֵי, (בראשית ל) מָאֵי
בְּדוּדָאֵי בְּנֵי, בְּגִין דְּנִיחָא לִיהּ לִיעֶקֶב עַל
דָּא, דְּאֵלִין מְסִייעִין לְאוּלְדָּא. וַיִּעֶקֶב הָוָה
יָדַע, דְּמָלָה לָא קְיִימָא בְּדוּדָאֵים, אֶלְא
לְעִילָא.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קיג) מוֹשִׁיבֵי עֵקֶרֶת הַבַּיִת
אִם הַבְּנִים שְׂמַחָה הִלְלוּיָהּ. אָמַר רַבִּי
חִזְיָא רוּחָא דְקוּדְשָׁא קְאָמַר, מוֹשִׁיבֵי עֵקֶרֶת
הַבַּיִת, דָּא רַחֵל. אִם הַבְּנִים שְׂמַחָה, דָּא
לְאָה. מוֹשִׁיבֵי עֵקֶרֶת הַבַּיִת, דָּא עַלְמָא
תַּתְּאָה. אִם הַבְּנִים שְׂמַחָה (הִלְלוּיָהּ), דָּא עַלְמָא
עַלְאָה, בְּגִינֵי כִּף הִלְלוּיָהּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כֹּל אֵלִין שְׂבֻטִין, תְּקוּנִין
דְּלַתְתָּא אֵינּוּן, וְכִלְהוּ כְּגוּוֹנָא
דְּלְעִילָא. תָּא חֲזִי, כִּי שְׂכָר שְׂכָרְתִּיף, לְנִסְבָּא
מְנִיָּה גּוּפָא וּמָאן אִיהוּ תוֹרָה. שְׂכָר שְׂכָרְתִּיף,
לָךְ, לְגוּפָךְ מְמַשׁ. שְׂכָר (דף קנח ע"א) שְׂכָרְתִּיף,
לְאוּלְדָּא דִּיּוֹקְנָךְ.

מִהָכָּא, מָאן דְּלְעִי בְּאוּרִייתָא, אַחְסִין
עַלְמָא דְאִתִּי וְאַחְסִין אַחְסִנְתָּא
דִּיעֶקֶב. אַחְסִין עַלְמָא דְאִתִּי, דְכִתִּיב יִשְׁשָׁכָר
יֵשׁ שְׂכָר, (ירמיה לא) כִּי יֵשׁ שְׂכָר לְפַעֲלָתָךְ.
וְכִתִּיב, (משלי ח) לְהִנְחִיל אֶהְבִּי יֵשׁ וְאַצְרִיתִיהֶם
אַמְלָא.

כִּי יִלְדְתִי לוֹ שְׂשָׂה בְּנִים. (בראשית ל) אָמַר רַבִּי
חֲזִיקָה, אֵלִין עִילָא וְתַתָּא וְאַרְבַּע סְטָרִין
דְּעַלְמָא. וּמָאן דְּאָרִיף בְּאַחַד, בְּעִי לִיהּ
לְאַמְלָכָא לְקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא לְעִילָא וְתַתָּא,
וְלְאַרְבַּע סְטָרֵי דְעַלְמָא, וְהֵינּוּ אַחַד.

אָמַר רַבִּי חֲזִיקָה, כְּתִיב, (שיר השירים ב) עַל הָרִי

לִי לְהוֹצִיא אוֹתוֹ, אֶלְא אַחְפָּה לוֹ
כַּאֲן וַיִּפְגַּס לְמִשְׁפָּנֵי.

כִּי שְׂכָר שְׂכָרְתִּיף בְּדוּדָאֵי בְּנֵי, מַה
זֶה בְּדוּדָאֵי בְּנֵי? מִשּׁוּם שְׂנוּחַ
לִיעֶקֶב עַל זֶה, שְׂאֵלוֹ מְסִיעִים
לְהוֹלִיד. וַיִּעֶקֶב הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהַדְּבָר
לֹא עוֹמֵד בְּדוּדָאֵים, אֶלְא לְמַעְלָה.
פְּתַח וְאָמַר, מוֹשִׁיבֵי עֵקֶרֶת הַבַּיִת
אִם הַבְּנִים שְׂמַחָה הִלְלוּיָהּ. אָמַר
רַבִּי חִזְיָא, רוּחַ הַקֹּדֶשׁ אוֹמְרָת:
מוֹשִׁיבֵי עֵקֶרֶת הַבַּיִת - זוֹ רַחֵל. אִם
הַבְּנִים שְׂמַחָה - זוֹ לְאָה. מוֹשִׁיבֵי
עֵקֶרֶת הַבַּיִת - זֶה הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן.
אִם הַבְּנִים שְׂמַחָה (הִלְלוּיָהּ) - זֶה
הָעוֹלָם הָעֲלִיוֹן. מִשּׁוּם כִּף
הִלְלוּיָהּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כֹּל הַשְּׂבֻטִים
הִלְלוּ הֵם תְּקוּנִים שְׂלֵמָה, וְכֹלֵם
כְּמוֹ שְׂלֵמָעֵלָה. בֹּא רְאֵה, כִּי שְׂכָר
שְׂכָרְתִּיף - לְקַחַת מְכַוְּנוֹ הַגּוּף, וּמִי
הוּא? תוֹרָה. שְׂכָר שְׂכָרְתִּיף - לָךְ,
לְגוּפָךְ מְמַשׁ. שְׂכָר שְׂכָרְתִּיף -
לְהוֹלִיד אֶת דְּמוּתָךְ.

מִכַּאֲן מִי שְׂעוּסֵק בְּתוֹרָה, יוֹרֵשׁ
אֶת הָעוֹלָם הַכָּא וְיוֹרֵשׁ אֶת נַחֲלַת
יַעֲקֹב. יוֹרֵשׁ הָעוֹלָם הַכָּא, שְׂכָתוֹב
יִשְׁשָׁכָר, יֵשׁ שְׂכָר, (ירמיה לא) כִּי יֵשׁ
שְׂכָר לְפַעֲלָתָךְ, וְכָתוּב (משלי ח)
לְהִנְחִיל אֶהְבִּי יֵשׁ וְאַצְרִיתִיהֶם
אַמְלָא.

כִּי יִלְדְתִי לוֹ שְׂשָׂה בְּנִים. אָמַר רַבִּי
חֲזִיקָה, אֵלוֹ מַעְלָה וּמַטָּה וְאַרְבַּעַת
הַצְּדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם. וּמִי שְׂמַאֲרִיף
בְּאַחַד, צָרִיף לוֹ לְהַמְלִיף אֶת
הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא לְמַעְלָה וּלְמַטָּה
וְלְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם, וְהֵינּוּ
אַחַד.

אָמַר רַבִּי חֲזִיקָה, כְּתוּב (שיר ב) עַל
הָרִי בְּתֹר, וְכָתוּב (שם ח) עַל הָרִי
בְּשָׁמַיִם. מִי הֵם הָרִי בְּשָׁמַיִם? אֵלוֹ
שְׂשֵׁת הַבְּנִים שֶׁל לְאָה שְׂכוּלָלִים

כְּתִיב, (שיר השירים ח) עַל הָרִי

ששה אחרים, והם שנים עשר, והם ששה, משום שכל אחד כלול בחרבו, ולא עליהם, לקיים (תהלים קיג) אם הבנים שמחה הללויה.

ועל כן כתוב לא תקח האם על הבנים, משום שהוא העולם הנסתר ולא הנגלה, ועל כן שלח תשלח את האם ואת הבנים שתקח לה, משום שהוא העולם שנסתר ולא התגלה כלל.

ואת הבנים תקח לה, הינו שכתוב פי שאל נא לימים ראשונים וגו' ולמקצה השמים ועד קצה השמים. וכל אלו נקראים הרי בשמים. מכאן ולמטה נקראו הרי בתר, שכתוב ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, ההרים של הפרוד.

אמר רבי ייסא, בני השפחות קשרו קשרים, ארבעה קשרים שהצטרכו לתקון. ואמר רבי אלעזר, שמשום כך יוצאים החוצה אותם הקשרים. ואף על גב שכלם אחד, ומכאן והלאה כלם אחד, בדרך ישרה, ועל כן כל השבטים עולים בעדות למעלה. זהו שכתוב (תהלים קכב) ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה'.

ואמר רבי אלעזר, כתוב ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו'. מה ראה יעקב ללכת לדרפו כשנולד יוסף, וטרם שנולד יוסף לא רצה ללכת לדרפו? אלא הנה פרושה, שראה שנולד שטנו של עשו.

וכאן וראה, יוסף השלים את מקומו אחריו ויוסף זכה לו, שנקרא צדיק, וכאן סיום הגוף. כיון שראה יעקב שנשלם הגוף, רצה הגוף ללכת לדרכו, וסיום הגוף הוא הברית, ועם כל זה

ותא חזי, יוסף אשלים דוכתיה בתריה ויוסף זכי ליה, דאקרי צדיק,

הרי בשמים, מאן אינון הרי בשמים. אלין שית בנין דלאה, דאכללן שית אתרנין, ואינון תריסר, ואינון שית. בגין דכל חד כליל בחריה, ולא עליהו, לקיימא (תהלים קיג) אם הבנים שמחה הללויה.

ועל דא כתיב, (דברים כב) לא תקח האם על הבנים, בגין דאיהו עלמא דאתפסיא, ולא אתגליא, ועל דא (ש) שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לה. בגין דאיהו עלמא דאתפסיא, ולא אתגליא כלל.

ואת הבנים תקח לה, הינו דכתיב, (דברים ד) פי שאל נא לימים ראשונים וגו' (ש) ולמקצה השמים ועד קצה השמים. וכל הני, אקרון הרי בשמים, מכאן ולתתא אקרון הרי בתר, דכתיב, (בראשית ב) ומשם יפרד, והיה לארבעה ראשים, טורי דפירודא.

אמר רבי ייסא, בני השפחות קשרו קשרין, ארבע קשרין דאצטריכו לתקונא. ואמר רבי אלעזר, דבגין כך נפקי לבר אינון קשרין, ואף על גב דכלהו חד, ומכאן ולהלאה כלהו חד, באורח מישר. ועל דא, כלהו שבטין סלקין בסהדותא דלעילא, דא הוא דכתיב, (תהלים קכב) ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה'.

ואמר רבי אלעזר, כתיב, (בראשית ל) ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו', מה חמא יעקב למיהן לאורחיה, כד אתיליד יוסף, ועד לא אתיליד יוסף לא בעא למיהן לאורחיה. אלא הא אוקמוה, דחמא דאתיליד שטנא דעשו.

ותא חזי, יוסף אשלים דוכתיה בתריה ויוסף זכי ליה, דאקרי צדיק,